

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

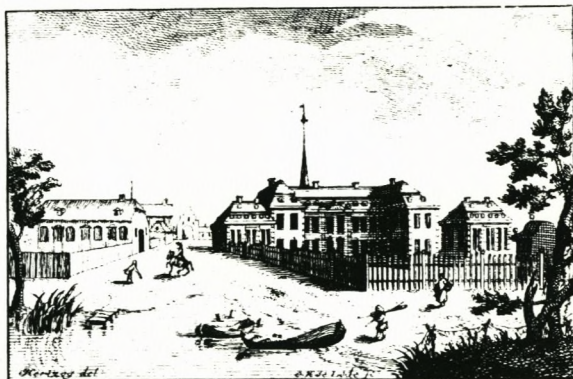
SORANER - *bladet*

Månedsskrift for Soransk Samfund

December

Årgang 73 . Nr. 10

1988

Max Ebert

BOGTRYKKERNE ved SORØ AKADEMI

Med forord af Erik Dal

FINN JACOBSENS FORLAG

Se Torben Glahns anmeldelse side 151

Friskere end friskbagt

Mette **Munk**TM

Mette Munk A/S · Göteborgsgade 5, P.O. Box 9 DK 5100 Odense C. Danmark · Telephone 09 13 44 13

Max Ebert:

Bogtrykkerne ved Sorø Akademi.

Finn Jacobsens Forlag 1988

164 sider.

Pris 185,- kr.

Soraneren, advokat Max Ebert (S 1935), der er en entusiastisk samler af gamle »Sorø-tryk«, har med stor flid samlet materiale både om de enkelte værkers tilblivelseshistorie og om de bogtrykkere, der har virket ved de gamle ridderlige Akademier i Sorø.

Max Ebert er gået grundigt til værks, han har, så vidt det kan skønnes, endog gennempløjet alle de gamle akademiregnskaber og støvsuget dem for oplysninger om emnet.

Resultatet er nu fremlagt i en stor og nydelig publikation, der fremtræder som et værdifuldt bidrag til den i Sorø i forvejen righoldige soranske litteratur. Den første bogtrykker ansættes i Sorø 1643, men allerede 1627 betegnes en mand med det halvt soransk klingende navn: *Mauritius Saxo*, som designeret bogtrykker ved Akademiet. Om ham kan Ebert berette, at han i Sorø fandt en træstok med samme emblem, som Anders Sørensen Vedel satte på sit hus og trykkeri »Liljebjerget«. Klicheen er formentlig havnet i Sorø via Vedels søn, der nogle år var rektor i Sorø. Sachs (Saxo) anvendte den i et af sine Sorø-tryk, og denne symbolske forbindelse mellem de to »lærdomscentre« er dog ganske interessant.

Sorøprofessoren Stephan Stephanus' fornemme hovedværk, den smukke Saxo-udgave er uløseligt knyttet til Sorø og dets første bogtrykker Henrik Kruse. Ebert skildrer de talrige hindringer, der måtte overvindes, før det så dagens lys. Værkets omfang medførte, at det måtte trykkes to steder: selve Saxokroniken i København, mens noterne tryktes i Sorø. Den største vanskelighed var at fremskaffe papir til bogen. Selv i Tyskland var det umuligt at opdrive, og Stephanus hamstrede for

egen regning, hvor han kunne. Ebert har fundet, at man hentede en ekspert fra Lybæk for at undersøge, om vandet i Mølleediget havde tilstrækkeligt fald til at drive en papirmølle, men resultatet var negativt.

Et andet problem var fremskaffelse af tilstrækkeligt typemateriel, det løstes kun ved, at Kruse selv tog til Tyskland. Men Ebert har også udregnet, at der anvendtes ikke færre end 23 forskellige skrifttyper til sætning af noterne. Men Saxo-udgaven, der blev Stephanus' livsværk, bliver så også samtidig det smukkeste tryk fra Kruses værksted.

En kort overgang efter Kruses død virkede den til universitetsbogtrykker i 1655 udnævnte *Peder Jensen Morsing* i Sorø. I hans sted ansattes den fuldt så dygtige *Georg Hantzsch* som bogtrykker ved Akademiet. Hans absolut smukkeste tryk er »Lucii Annæi Senecæ Skrifter«, der var »fordanskitt« af adelsfruen Birgitte Thott, som selv bekostede bogen trykt 1658. Om denne bog har litteraturhistorikeren Carl S. Petersen udtalt, at den er »så smukt trykt og stateligt udstyret som næppe nogen anden bog i det 17'de århundrede«.

Man harmes over, hvad Ebert kan berette, at svenskekongen Carl Gustav, efter at have set dette værk, og endnu inden krigen var afgjort, beordrede Hantzsch til »zu furters« at begive sig »nach Schonen« med bogtrykkeri, familie etc. – Hantzsch parerede ordre, og Danmark mistede en bogtrykker, der af alle samtidige kilder berømmes som en af fagets bedste udøvere. Men samtidigt sattes også punktum for Christian IV's Akademi i Sorø.

Der skulle gå et århundrede, før Sorø igen fik sin egen bogtrykker. Om dette beretter Ebert, at den kommission, der 1747 forfattede fundatsen for det nye ridderlige Akademi, fandt, at et bogtrykkeri på stedet var ganske overflødigt. Men de nye professorer viste sig alle at være af en ganske anden mening. Hvordan og på hvilke betingelser *Jonas Lindgren* blev ansat som bogtrykker i 1756, berettes der

også udførligt om. En bedre bogtrykker kunne Sorø næppe have fået.

Professor Sneedorff var vel den, der klarest så bogtrykkeriets betydning for Akademiet. I sine »Breve«, trykt hos Lindgren 1759, bemærker han en passant, at han udgav disse for at give bogtrykkeren i Sorø »at bestille«. Man har nu ikke indtryk af, at Lindgren fik mange ledige stunder. Iøvrigt er Sneedorffs »Breve«, som Ebert med varm begejstring udtrykker det »Jonas Lindgrens smukkeste arbejde, (trykt med) de latinske typi, uden overflødig anvendelser af røskener ... hele typografien passer til Sneedorffs forenklede danske sprog«.

Eberts bog bringer adskillige oplysninger om Lindgren og hans værksted, og talrige illustrationer viser smukke prøver på bøger, han har trykt. I det hele taget levendegør de mange illustrationer bogens tekst hele vejen igennem.

Som bekendt kom Akademiet kun til at fungere et kortere spænd af år. Ved Lindgrens død 1771 var nedgangsperioden allerede begyndt, og da enken, som videreførte bogtrykkeriet, døde i 1789 var dets endelige skæben beseglet, og Akademiet ophørte. Endnu en bogtrykker F.H. Lillie fortsatte ganske vist trykkeriet, men akademibygningens brand 1813 satte det endelige punktum for virksomheden.

Dr. phil. Erik Dal, der i dag er vor bedste kender på det boghistoriske område, placerer i sit forord til Eberts bog Sorø Akademis bogtrykkerier i de to behandlede tidsrum »på højde med hovedstadens bedste« og tilføjer, at de »markerer Akademiets betydning som kongelig institution, som lærdomssæde og som bærer af åndelige strømninger«.

Når man har læst Max Eberts bog, forstår man, at det har haft stor betydning for de ridderlige Akademier at have deres egne bogtrykkerier. Det var jo betydelige personligheder, der knyttedes som professorer til de gamle Akademier. Tænk på navne som Henrik Ernst, Lau-remberg, Meursius, Stephanus ved Christian IVs Akademi – og Sneedorff, Jens

Kraft, John Erichsen, Høegh Guldberg ved det sidste, for blot at vælge enkelte. Alle benyttede de sig af Akademiets bogtrykkere, og da de hørte til fagets bedste, var også de med til at kaste glans over Akademierne, for de bøger, der udgik fra deres værksteder spredtes jo ud over landet.

Jo – vi bør være Max Ebert taknemmelig for, at han har fordybet sig i dette ret så specielle emne og udmøntet sin viden i denne smukke bog.

Torben Glahn (S 23)

P.S.

Max Ebert skriver s. 136 om et symbol i et træsnit, der er anvendt ved et af Sorø-trykkene, at det minder om en »vinkende søspejder«. Men søspejderen er ingen ringere end lykkens gudinde Fru Fortuna, der også er gudinde for søfarten. Hun findes i flere slægtsvåbener (f.eks. slægten Keidel) stående på verdenskuglen holdende et banner udspændt over hovedet akkurat som her.

Jul i Sorø er udkommet

Pris 60 kr. + porto.

*direktør Hugo S. Jacobsen (R 50),
Peter Damsvej 53,
4180 Sorø.
Telefon 03 63 26 05.*

Soransk Samfunds legater søges inden 15. januar

Ansøgning om de nedennævnte legater skal inden den 15. januar 1989 indsendes til fru Karen Jensen, Fru Ingesvej 20, 4180 Sorø, stiledes til Soransk Samfund med angivelse af, hvilke legater der søges. Der findes ikke særlige ansøgningsskemaer, men i ansøgningen må der redegøres for, hvad legatet ønskes anvendt til, samt for ansøgerens økonomiske forhold, tillige med cpr. nr.

Ansøgere, der tildeles legatportion, vil modtage meddelelse herom.

Det tilføjes, at legatmidlerne er relativt beskedne, og at legatportionerne er skattepligtige.

1.

Fhv. handelsskoleejer og forstander Valdemar Petersens legat for unge mennesker, der er udgåede fra Sorø Akademis Skole med *realeksamen*.

Fortrinsret har sønner af borgere i Sorø by eller landdistrikt samt sådanne, der vil gå handelsvejen.

2.

Støttefondet for gamle Soraneres efterladte.

Legatet kan søges af gamle Soraneres efterladte. Fortrinsret har enker med børn.

3.

Ingebjørg og Poul Suhr-Henriksens legat.

Legatet kan søges af trængende gamle Soranere eller af Soranere til uddannelsesformål, eller gives til sådanne formål, der skønnes af betydning for Sorø Akademis Skole eller Soransk Samfund.

4.

Soransk Samfunds 100-års jubilæumslegat.

Legatet kan søges af nuværende eller tidligere elever og lærere.

5.

Digteren, cand. jur. Aage Krarup Linds legat.

Legatets formål er at bekoste eller yde tilskud til udgivelse af kvalificerede arbejder af kunstnerisk, videnskabelig eller praktisk art og kan søges af personer, der i mindst 3 år har været elever på Sorø Akademis Skole, eller som er eller gennem en årrække har været lærere ved skolen.

Karen Jensen

Lions Julemærke

er i år Flomhuset

Pris 12,50 kr. for 30 stk. + porto

Fås hos JLK Revision

Sorø 03 63 00 92

Soransk Samfunds økonomi:

	83	84	85	86	87	1983/87
Kontingenter og renter	145,7	174,2	177,6	180,1	166,5	844,1
Soranerblader (netto) x	74,1	70,4	75,9	78,7	85,7	384,8
Årsfester/generalfors/møder ..	22,1	20,2	25,6	25,0	27,3	120,2
EDB/revision (incl legater) ...	28,6	19,8	20,9	24,0	24,7	118,0
Porto, afdtilskud, diverse	13,5	12,5	13,7	20,5	18,7	78,9
ordinære udgifter	138,3	122,9	136,1	148,2	156,4	-701,9
overskud	7,4	51,3	41,5	31,9	10,1	142,2
Gaver til Soranerbladet	18,7	17,9	26,6	22,1	16,4	101,7
til disposition	26,1	69,2	68,1	54,0	26,5	243,9
Dispositioner:						
Sorø Litteratur		13,2	7,9			21,1
Idrætsformål				6,7	13,7	20,4
Andre formål	0,6	2,2	1,0	2,0		5,8
Holberg 300 år (Holberg- bogen)		92,6				92,6
Skolen 400 år (SB tryk 15.000)		34,0	9,6	19,9		63,5
Samfundet 125 år (do) ..				25,0	89,4	114,4
	0,6	142,0	18,5	53,6	103,1	270,5
						317,8

I anledning af Lars Dalgaards artikel i Soranerbladet 9/88 »Soransk Samfunds økonomi« har vi udarbejdet ovenstående oversigt over det økonomiske forløb i de betragtede år.

Årene har, som det fremgår af oversigten, været helt domineret af de tre store begivenheder i samfundets historie: Holbergs 300 år – Skolens 400 år og samfundets 125 år, der tilsammen har medført et ekstraordinært kapitalforbrug.

Samfundets kapital androg ved periodens start kr. 519.640 og slutter med kr. 494.875, efter kursreguleringer.

I opstillingen er Soranerbladet af sammenligningsgrunde krediteret for kr 15.000 i 1986 og i 1987, repræsenterende de påviselige jubilæumsudgifter til farvetryk mv.

Udviklingen omkring Soranerbladet viser stigende udgifter til trykning mv., men også i forsendelsesudgifter, idet portoen på det nærmeste er tredoblet i den forløbne periode, – et forhold, der iøvrigt også rammer samfundets administration og er årsagen til, at der er indført en kontingentforhøjelse fra 1989, der skulle bringe bruttoindkomsten op på 1980 niveau og således, at samfundet af sin ordinære drift fortsat er istand til at fortsætte den finansielle støtte til aktiviteter fra anden side, der binder Sorø og samfund sammen.

Man kan ikke gennemgå samfundets økonomiske forhold uden at udtrykke glæde over soraneres frivillige økonomiske støtte til Soranerbladet (og i sin tid til Holbergbogen), uden hvilken støtte det næppe havde og fremover vil være realistisk at budgettere en fortsat positiv udvikling for samfundet.

København, den 2. November 1988.

Finn Harlang

NB! Kontingent:

Kassereren modtager gerne eventuelle restancer (giro 3 27 13 07) inden den 15/12-1988.

Bodil Wille Boisens tale ved årsfesten

Hr. rektor, hr. formand, ældre og yngre gamle soranere, mine damer og herrer, kære årgang 1988!

Jeg er nervøs – jeg er meget nervøs; og det er der mange grunde til. Jeg vil nøjes med at nævne tre.

For det første: Jeg har aldrig før stået på en talerstol. Jeg *har* forsøgt at forklare mig selv, at det er en formel bagatel, og at Soransk Samfund i virkeligheden er en slags »familiens skød« – men jeg er ikke blevet helt overbevist.

For det andet: En dag i sommer sad jeg og talte med en veninde om, at nu skulle forberedelserne til festen her snart i gang. Nå, og hvem skal så holde talen i år? spurgte hun. Jeg tør ikke udelukke, at jeg rettede ryggen en smule, da jeg svarede: Det skal jeg! – Hvorfor dog det? I plejer da at ha' en eller anden, der *er* noget!! – Så skal jeg love for, at jeg var reduceret til naturlig størrelse!

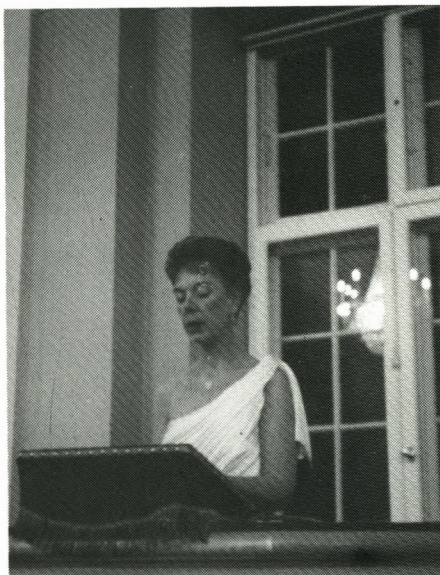
For det tredje – og ikke mindst væsentlige: Der var engang en soraner, som i Soranerbladet udtrykte det fromme håb, at gulvet i denne sal ville åbne sig under mig af skam. Det ville ganske vist være ret effektfuldt, hvis det skete lige nu – men jeg tror, at jeg ville synes, det var ubehageligt – og også en lille smule pinligt! Det var unægtelig også hårde ord, navnlig i betragtning af, at den pågældende soraner overhovedet ikke kendte mig. Det kom han senere til – og så blev vi gift!!

Det var Mogens Boisen, student herfra i 1927 – og vi levede overmåde lykkeligt, til hans liv var brugt op.

Det er vist god skik i en tale – ligesom i danske stile – at indlede med en disposition. Jeg vil sige lidt om tre sider af tilværelsen, som er/har været vigtige for mig, nemlig:

arbejdslivet
kærlighedslivet
og det soranske liv

Jeg har oven i købet – hvilket nok er de færreste beskåret – i en periode været så

privilegeret, at disse »tre liv« gik op i en højere enhed.

Det er hverken min hensigt at fortælle min livshistorie – i hvert fald ikke den hele – eller at strø om mig med gode råd til jer, der er unge. Men mit eget liv er nu engang det, jeg kender bedst, så derfor vil jeg tage mit udgangspunkt i det. Gode råd er der sjældent nogen, som følger, og det forstår jeg inderlig godt. Vendingen »hvis jeg var dig« er en af de tåbeligste. sproget indeholder. Det, folk mener, er i virkeligheden »hvis du var mig«, og det er man jo ikke, og derfor kan man som regel ikke bruge det, der følger efter, til noget som helst.

Hvis man med arbejdsliv udelukkende forbinder det at gøre karriere og »blive til noget« – ja, så er jeg et elendigt eksempel. Jeg nærmede mig de 40, før jeg ved et tilfælde fandt min niche – men tiden forud var ikke spildt; uden den var det næppe sket.

Mange af jer, der gik ud herfra i sommer, må have oplevet at få afslag på en ansøgning om optagelse på netop den ud-

dannelse, I havde udset jer. Det er ikke min mening at sige, at det skal I ikke være kedede af, men jeg vil gerne med mig selv som eksempel vise, at det ikke nødvendigvis betyder verdens undergang.

Det fag, hvori jeg hævdede mig i skolen, var musik. Til gymnastik var jeg derimod intet mindre end en katastrofe – uanset hvor megen umage jeg gjorde mig, var jeg usmidig, klodset og gumpetung. Set med eksamensbevisøjne var det en skam, for gymnastikkarakteren trak gennemsnittet ned – musikkarakteren talte overhovedet ikke med. Det betragter jeg den dag i dag som den sorteste uretfærdighed!!

Det, jeg kunne, var at synge, og mine planer var i al beskedenhed at blive en ny Maria Callas – Danmarks svar på Kiri Te Kanawa. Men dengang – og det er ikke meget mere end tyve år siden – sprang man ikke bare ud på de kunsterisk dybe vande.

Nej, man skulle – hed det – have noget at falde tilbage på. Ingen skænkede tilsyneladende en tanke, at en uddannelse måske ikke kunne bruges til noget efter 15-20 år, eller at man i 35-40 års alderen kunne gå i gang med en ny uddannelse – begge dele noget, man i dag finder indlysende og naturligt. Det siger noget om, at man ikke – om jeg så må sige – med sigte på fremtiden skal lade sig stække af nutidens konventioner, for de kan ændre sig, og så vil man måske ærgre sig over ikke i tide at have prøvet at få luft under vingerne.

Jeg fik altså en uddannelse »at falde tilbage på«, og så var det for resten allerede blevet forsent med de dér Callasdrømme. Lige så snart jeg var færdig – jeg blev i øvrigt socialrådgiver – opdagede jeg noget meget væsentligt, nemlig at så længe man går i skole eller er under uddannelse, holder det gejsten oppe, at der sker noget nyt hver dag – der bliver så at sige fyldt på tanken. Så en dag er man færdig og bliver placeret i en stol, som det forventes, at man fylder ud med det, man har i sig – dag efter dag efter dag! Det lyder måske firkantet, men det er ikke helt forkert.

Jeg skal ikke trætte med, hvad jeg lave-

de i de næsten godt og vel 10 år, men det dér med at fylde stolen ud med, hvad jeg havde i mig, var i hvert fald ikke mig. Så længe et job var nyt og næsten uovervindelig vanskeligt, var det morsomt, når jeg først mestrede det, kedede det mig gudsjammerligt. Jeg blev det, man med et hæsligt ord kalder »flakke«. Nogle mener, at det er tegn på en alvorlig karakterbrist – men modsat er der andre, der mener, at det burde være strafbart at fejre 25 års jubilæum. Jeg tror, det lidt er et temperamentsspørgsmål, der bl.a. beror på, om man er født med kviksvølv eller bly i enden. – Jeg ved for resten ikke, om det strider mod en eller anden naturlov at være gumpetung og have kviksvølv i enden på én gang. Naturfag har aldrig været min stærke side, for nu at sige det meget mildt. Da vi i 2.g. skulle til eksamen i geologi, gav lektor Stevns Hansen mig – ikke særlig diplomatisk må jeg sige – »Kemi for 1. mellem« og sagde, at han mente, at den kunne jeg nok få glæde af. Det fik jeg ikke – selv *det* var for meget!

Tilbage til arbejdslivet. Da tiderne havde ændret sig, og man som nævnt havde fået et andet syn på det med de sene uddannelser, begyndte jeg som 36 årig at læse jura. For at finansiere dette, fik jeg et job som korrekturlæser, og *dét* viste sig at være min niche. Jeg fandt ud af, at der var et behov for én, der ikke bare læser bogstavkorrektur, men også gransker indhold og sammenhæng, så nu sidder jeg fra morgen til aften og læser bøger og lærer nye ting – og giver på grundlag af den viden, jeg har samlet i årenes løb og støttet af en righoldig håndbogssamling, mit bud på, hvordan bøgerne skal strikkes sammen. Det er utrolig vanskeligt og det morsomste, jeg kan forestille mig – og tænk, så får jeg oven i købet penge for det!!

På samme måde håber jeg, det vil gå for jer før eller siden. Det er et stort privilegium i vore dage, hvor det, det for mange handler om, ikke blot er, at de ikke får det job, de helst ville – men at de ikke får noget overhovedet.

Den mest hårejsende sætning, jeg no-

gen sinde har hørt, er denne: *Tota mulier in utero*. Det betyder på jævnt dansk, at kvinder tænker med underlivet!

Jeg grinede ret meget, da jeg hørte den første gang – og det er der ellers slet ingen grund til, men det er vist en naturlig reaktion på rendyrkede uhyrligheder. Udsagnet er endda aldeles humorforladt, skønt noget tilsvarende *kan* serveres betydelig mere elegant, hvilket jeg vender tilbage til.

Det kan da godt være, sætningen ikke er helt løgn, men i den udstrækning, den passer, er det ikke et træk, der er særegent for kvinder. Det er noget, der kan ske for enhver – man taber hovedet. Det kan faktisk ikke siges bedre eller mere direkte – **MAN TABER HOVEDET**.

Og det gælder om at bevare hovedet – og helst koldt – når det drejer sig om den kærlighed og det samliv, man vil bygge sin tilværelse op omkring. Om det skal være med eller uden papir, på denne eller hin måde, er en individuel sag. En af mine nære slægtninge siger, at hun ikke vil giftes, før vielsesritualet er blevet lavet om, så man ikke længere siger »til døden jer skiller«, men i stedet siger »til kærligheden er død«. Det forstår jeg helt enkelt ikke. Det kan da godt være, at man stikker sig selv blå i øjnene, men hvis man ikke i det mindste ved ægteskabets indgåelse er *overbevist* om, at det vil holde livet igennem, så skal man lade være med at ulejlige borgmesteren eller præsten.

Uanset formen har samlivet sine ups and downs. Ingen undgår højrøstede diskussioner, skænderier eller kriser. Det hedder sig ganske vist, at man ikke skal fejle problemerne ind under gulvtæppet, men så længe det ikke sker så ofte, at bule på tæppet bliver så store, at man falder over dem, gør det ikke noget. Man behøver ikke med djævelens vold og magt gribe chancen for ufred, hver gang den er der; der går ingen skår af én ved, at man en gang imellem vender det døve øre til noget, man i og for sig godt kunne opponere imod. Og jo mere stædige og utålmo-

dige parterne er, des mere opmærksom på det bør man være.

Mogens og jeg skændtes sjældent, men det skete. Jeg kan godt blive ret hidsig, og en dag, hvor noget mindre behageligt var under opsejling, stampede jeg i gulvet og sagde med skinger stemme: **Nu** får jeg altså et hysterisk anfald!! Hvortil Mogens med antydning af et beklagende smil svarede: Ja, deri er jeg jo af indlysende biologiske årsager afskåret fra at følge dig. – Det havde en ganske uventet effekt. Jeg tabte helt enkelt underkæben, og jeg har sikkert stirret olmt på ham, indtil ti-øren ganske langsomt faldt, og al min vrede opløstes i et gigantisk latteranfald. Det var et af de kosmiske øjeblikke, hvor jeg tænkte på en af Mogens' tidligere koner, som han i en lignende situation havde beskyldt for at være en ren Xantippe, hvortil hun rapt svarede: Kan nok være, men det gør ikke nødvendigvis dig til en Sokrates! – Jeg er ikke sikker på, at hun havde ret!

Og hvor vil jeg så hen med det? Jo, jeg vil drage den – naturligvis meget subjektive – slutning, at det det handler om, er hjerternes og – ikke mindst-hjernernes synkronisering.

Samliv er som sagt en alvorlig sag. Det betyder, at når man er kommet over »den for forelskelsesfasen så karakteristiske overvurdering af seksualobjektet«, så skal man tænke sig godt om. Man skal følge sit hoved mere end andre legemsdele. Mange kaster sig ud i det med lukkede øjne, og det er ikke klogt!

I vore dage får man tudet ørerne fulde af, at man for enhver pris ikke skal binde sig, og at man under ingen omstændigheder må blive afhængig. Det gør livet mellem mennesker svært, og selv om det lyder vældig kønt, så er det gas af værste skuffe! Det er nemlig på dette marked ganske som på andre: intet er gratis, og man får stort set den vare, man betaler for, dvs. at jo mere man giver, des mere får man. I sin kerne er det noget stort og meget flot at være bundet og afhængig – at påtage sig et ansvar over for et andet men-

neske – og det behøver man sandelig ikke betale med at fralægge sig sin selvstændighed og personlighed!

Er man ikke indstillet på – som det vist bibelsk hedder – at »ville den anden« – skal man vælge at leve alene, og det er jo heller ikke at kimse ad!

Der er situationer nok i tilværelsen, hvor det er klogt ikke at *overvurdere* sin egen betydning; derfor er det værd at lægge mærke til, at når et andet menneske har valgt én blandt hundreder, jo tusinder – og man for dette andet menneske betyder mere end noget andet – så skal man ikke *undervurdere* det. Og det må man godt huske på, hvis man en dag kommer i den situation, at det er én selv, der vedtager, at »kærligheden er død«. Det er der jo sjældent enighed om, og det er slemt for den, der sidder tilbage med sin egen kærlighed i behold. Den, hvis ægtefælle beslutter, at kærligheden er død, skal ikke blot lade sig skille, men skal også i sit sind mere eller mindre »skille sig af med« ægtefællen for overhovedet at overleve. I den retning er den, hvis ægteskab opløses ved død mere heldig – hvis jeg må bruge det udtryk – for den ægtefælle, der dør, ham får man lov til at beholde!

Måske varer kærligheden hele livet, måske gør den ikke – det ved vi ikke. Men ét er sikkert: den varer ikke til evig tid. Derfor skal man nyde den, mens den er der. Som Benny Andersen siger: livets højdepunkter er som myggestik – i dag klør det, i morgen er det forbi!

Nu har jeg været medlem af Soransk Samfunds bestyrelse i sytten år – og det ville derfor være unaturligt, om jeg ikke også kom lidt ind på det soranske liv.

Jeg vil selvfølgelig opfordre jer, der er nyudklækkede, til at være med i Soransk Samfund og til at komme dér – også efter det kontingentfrie år.

Jamen, hvad har vi til fælles? vil I måske spørge. Hvad skal vi med alle de gamle tudser? Det er det, man kalder »et godt spørgsmål«; det hedder det, når nogen spørger om noget, man selv har spekuleret over.

Jeg har aldrig selv været i tvivl om, at jeg havde glæde af samfundet – men jeg har i de senere år tænkt over, *hvad* det var, og *hvorfor* det mon var sådan. Set med mine øjne kan I bruge Soransk Samfund til to ting. Det kan hjælpe jer til at holde sammen – det har min årgang ikke gjort – og næsten ingen er medlemmer. Og så er der det ganske forunderlige ved denne forening, at man her møder mennesker af vidt forskellig alder og med beskæftigelser, som måske er helt fremmede for én selv, mennesker, som er utrolig spændende, og som man sandsynligvis aldrig havde mødt, hvis ikke man selv og de tilfældigvis havde været soranere og derfor har det, der hedder en fælles referenceramme.

Denne ramme er naturligvis Skolen – med stort S. Når det drejer sig om det, der foregår her, det vi har oplevet, det som selvfølgelig i virkeligheden *er* skolen og som giver sig udslag i »gamle minderkløkkelang«, ja, så søger vi naturligt nok jævnaldrendes selskab. Dette er jo en levende skole, og tiden står gudskelov ikke stille her, og derfor har – om ikke hver årgang, så næsten hver årgang *sin* skole. Årgang 1928, 1948 og 1988's skoler ligner nok ikke hinanden særlig meget – og jeg er ikke engang sikker på, at de ville bryde sig om hinandens skole. Hvis jeg tilbragte fjorten dage her i dag, skulle det såmænd ikke undre mig, om jeg ville slå syv kors for mig og sige Vorherre bevar's – men jeg ville ikke holde mindre af min gamle skole Sorø Akademi af den grund, og jeg ville betragte min modvilje som en mangel ved mig selv snarere end som en mangel ved skolen.

Det er altså ikke indholdet, der på tværs af generationerne er det væsentlige for gamle soranere. Hvad er det da? Det er da vel ikke »bare« huset, vel? Jo, tænk det tror jeg faktisk, det i høj grad er – det og omgivelserne, de såkaldt fysiske rammer. Jeg bliver næppe alt for populær på den påstand, og jeg skal også nok få at vide, at det er, fordi jeg ikke har gået her længe nok eller været kost-elev – det har jeg jo hørt før – for de fleste vil sikkert synes, at

jeg gør det hele for tamt og banalt. Der skal være noget mere åndeligt. Og jeg vil heller ikke benægte, at der hviler en eller anden slags ånd over stedet her, noget som er uforanderligt, og som vi hver især tager med os herfra. Men jeg tror, vi henter denne »ånd« i de fysiske rammer. Hvis de ikke betød så meget, ville vi heller ikke opleve »gamle drenge«, som nu næsten 30 år efter alumnaternes bygning – de såkaldt »nye« alumnater – står her oppe ovenpå med tårerne på kryds ned ad ryggen og taler om de herlige tider, da de boede på sovesale og kamre deroppe – beretninger, som formentlig får de yngre årgange til at slå syv kors for sig og sige Vorherre bevar's.

Skulle der stadig være nogle, som ikke tror mig, så lad os foretage et lille tankeeksperiment. Forestil jer, at vi satte huset her på ruller og kørte det ud på en bar mark nord for Pedersborg, eller at vi – det forbyde Gud – brændte det ned til grunden og byggede en ny skole her ved søen, eller allerværst, byggede en ny skole på marken i Pedersborg og kaldte denne skole Sorø Akademi. Nej vel, tanken er næsten ikke til at udholde, men nogle steder er den slags virkelighed, og det hjælper ikke de gamle elever, at man f. eks. indmurer en gammel plade fra den nedlagte skole inde i byen. Hvis de – jeg vil næsten sige mod forventning – dukker op til deres jubilæum, så kan ingen bilde dem ind, at de er til stede på deres gamle skole!

Nej, lad os glæde os over, at vi her kan vende tilbage til de velkendte omgivelser og hver især for vort indre øje befolke dem med det, der hørte vores tid til.

Der er kun én ting her, som altid har været mig en torn i øjet, og det er Fraterbrønden. For det første synes jeg ikke, den er særlig pæn, men det er nu det mindste. Hvad der derimod altid har irriteret mig grusomt er indskriften:

Mindet vel lader som ingenting
er dog et lønligt kildespring

Det er for meget at sige, at det er noget sludder eller de vises kunstige hjerne-

spind, for det er det jo ikke, men det er ikke umiddelbart nok til mig. Indtil for få år siden led jeg endda af den vrangforestilling, at disse magiske ord skyldtes Vilhelm Andersen – der var nogle historiske kendsgerninger jeg havde sammenblandet – og hvis min morfar havde levet, havde han sagt: barn, barn, du åbner en afgrund af uvidenhed! Da det gik op for mig, at ophavsmanden var Grundtvig, forstod jeg straks bedre, at det aldrig har været min kop te. Det eneste, der nogen sinde har fascineret mig ved Grundtvig, er, at han kom til at se så dejlig ud, da han blev rigtig gammel.

Min aversion mod indskriften skyldes sikkert ikke så meget det, der står. Jeg tror, den skyldes, at jeg ubevidst har haft en idé om, at der burde stå noget andet. Jeg synes, man skulle have vendt tankerne mod en mand, som virkelig havde noget med skolen at gøre, nemlig Hauch. Og hvis jeg havde fået lov til at bestemme, havde der stået præcis det, som jeg tænker, hver gang jeg kommer ind i Fratergården, nemlig

Her er det sted,
som jeg har elsket længe.

Bodil Wille Boisen

Soransk Samfunds årsfest 1988

Årsfesten startede som sædvanligt med koncert i kirken, men denne gang ikke med *Chorus Soranu*. men med to soranske talenter *Per Mikkelsen* (S 1981) og *Ann Petersen* (S 1985). Per Mikkelsen er til daglig organist i Pedersborg kirke og sammen med Ann Petersen fremførte de meget smukt en række udvalgte værker, heriblandt selvfølgelig solo arien fra konfirmationskantaten.

I Festsalen bød rektor Erling Kristensen velkommen og overlod med glæde lokaliteterne til Soransk Samfund. Samtidig informerede rektor om istandsættelsen af beletagen og spisesalen, hvilket medlemmerne ved selvsyn kunne konstatere senere på aftenen.

Ib Juul takkede på soransk samfunds vegne for velkomsten og lån af skolen, og bød alle velkommen til en forhåbentlig fornøjelig aften (det blev den). Årets dimittender blev budt særlig velkomne sammen med årets jubilarer, der i år var repræsenteret ved 3 medlemmer. 60 års jubilaren Otto Schousboe samt halvtreds-års jubilarene Gregers Jørgensen og C.H. Christiansen. Herefter overlod formanden ordet til årets festtaler Bodil Boysen (S ?), hvis smukke tale er refereret andetsteds i bladet.

Middagen forløb fint, maden smagte fremragende, og det blev noteret med tilfredshed, at bestyrelsen har fundet medlemmerne værdige til en opgradering med hensyn til vinen (i hvert fald i starten af middagen), hvor der blev serveret en udmærket bordeaux. Saxtorph styrede som toastmaster med klar og fattet røst en overordentlig kort talerrække, her skal specielt nævnes 60 års jubilaren Schousboe, der kort og med en præcist ramt tale foreslog, at der blev udbragt en skål til minde for gammelsoranere for deres aldrig svigtende evne til at skabe glæde og fest. Og glæde og fest var der resten af aftenen.

Lars Dalgaard

Frokosten den 3. november

Det blev en stor og dejlig frokost med museumsinspektør ved Statens Museum for Kunst, mag. art. *Olaf Koester '54* som taler: »Et lille rids over Statens Museums samlingers historie«, der vil blive bragt som selvstændig artikel her i bladet. Koester har som specialist i ældre kunst arrangeret den bemærkelsesværdige udstilling »Christian IV og Billedkunstens Europa«, der vist på museet og som var en stor oplevelse. Alene synet af Adrian de Vries' (1515-1618) bronzeskulpturer til Neptunfontænen på Frederiksborg (røvet af svenskerne i sin tid, nu i Stockholm) var en udstillingsmæssig fuldtref-fer!

Sytten var stormet hid: *Else Damgaard Nielsen og Laurids Schrøder '25; Dan Fink '27; Arne Stauning '29; Gunner Holm-Petersen '31; Aage Krebs og Frants Thygesen '32; N.J. Tholl '33; Johannes Dam '34; Paul Rantzau '37; Hans B. Mitens og Robert Riis '41; Finn Harlang '45; Olaf Koester og Thyge Winther-Jensen '54; Poul Andersen '60; og vor trofaste benjamin Klaus Runge '87.*

Thyge dirigerede, introducerede, intonerede og gjorde opmærksom på at to æresmedlemmer var til stede, *Robert og Dan*, hvoraf sidstnævnte, modvilligt, lod sig hylde i anledning af ottiårs-dagen den 10. oktober. Det manglede bare at vi ikke skulle hylde Dan!

Som traditionen byder var der gævn snak omkring bordet og et brændevinskvad i tilgift: Højesteretsdommer *Thygesen* intonerede med pragtrøst »Helan går...« (på originalsproget forstås) og da tiden var inde succederede tandler *Krebs* med fuldttonende organ »Halvan...« Jeg tager ikke fejl, når jeg påstår at alles øjne duggedes!

Spørgelysten efter Koesters foredrag var stor, og vi fik en masse at vide f.eks. at det var soraneren *Herman Bang*, S 1875, der som journalist skildrede Christiansborgs brand i 1884; det var Det kongelige Teaters arkitekt, V. Dahlerup, der byggede Statens Museum for Kunst og skråmøble-

rede den imponerende bygning i Østre Anlæg, det kostede bortgravning af en hel bastion (Qvitzows) i stadens prægtige voldkrans; somme vil måske mene at bevaringen af bastionen havde været at foretrække ... I 1966-69 blev den af mange ildesete (og pladskrævende!) afstøbnings-samling smidt ud af museet, der undergik en ombygning indvendigt. Gipsen har nu fundet et blivende hjemsted i »Vestindisk Pakhus« i Toldbodgade. Samlingen er værdifuld, fordi mange statuer, der senere er gået til, findes her i gipsafstøbning.

Vi fik en masse at vide om Statens Museums organisation, om arbejdet bag udstillingsarrangementerne med tæt forbindelse til museer i udlandet, om konservering og bevaring af danske kunstværdier. Vi fik også at vide at det prægtige store maleri »Den lydiske Slette ved Sardes« i sin tid kom til Sorø (hvor det i en årrække hang på Røde Gang) på foranledning af *Sigfried Neuhaus*. Billedet befinder sig nu i Statens Museums arkiv.

Også nachspillet blev godt, det varede længe, hvilket kan bevidnes af d'herrer Stauning, Tholl, Mitens, Runge og referenten.

Rantzau

Fra venstre Axel Beck, Kay Clausen, Johannes Jørgensen, Thyge Kragh, Peter L. Hvid og Carl K. Bohn.

60-års jubilarer

I 1928 blev 36 unge mennesker dimitteret med studentereksamen fra Sorø Akade-

mis Skole. Af disse var kun fire studiner. Af de nulevende 16 mødtes de 10 den 6. september i Sorø for at mindes skoletiden og udveksle erfaringer om livets tilskikkelser siden da.

Vort Sorøbesøg fandt sted i strålende solskin, og det var heldigt, at vi havde valgt en almindelig skoledag. Herved fik vi et bedre indblik i de store forandringer, der har fundet sted, siden vi gik på skolen. Som tidligere benyttede vi lejligheden til at lægge blomster ved mindetavlen på Stengangen. Den bærer navnene på de vore studenterkammerater, som blev ofre for besættelsestidens terror, nemlig *Svend Glendau* og *Keld Hjortø*. Vi sendte hilsener til vor kære *Marcus Pedersen* og til de seks fraværende studenterjubilarer.

P.O. Pedersen

Jul i Sorø

Takket være fondsstøtte og trofaste annoncører kan Jul i Sorøs venner atter i år udsende 36. årgang med et afvekslende lokalhistorisk stof. Forsiden er utraditionel: et stort vægmaleri af Christian IV på besøg i Sorø med Kirsten Munk og nogle døtre, malet af 4. klasse i Pedersborg. Det kan ses i Bibliotekets gård. Også i anledning af byens jubilæum gengives en fornem borgmesterkæde i forgyldt sølv, en gave fra Sorøborgere og erhvervslivet i Sorø.

Pastor Paul Honoré skriver om juleevangeliet og ateismen, og 60 året for den store Absalonfest i Sorø i 1928 skildres af Niels Steen Jensen. Det var en mindeværdig fest med dans på estrader på Grønne og Store Plads, historisk optog og kæmpefyrværkeri. Lektor Steen Jensen skriver om den første socialdemokrat i byrådet, som senere blev radikal og derefter venstremand. Ellen Marie Lebahn skriver om de to mislykkede forsøg på en landbrugsuddannelse på Katrinelyst og Mørup, og Arne Gjerum om Christian IV og Sorø, og desuden er der flere artikler af mere lokal interesse, afgangsbilleder fra skolerne og runde fødselsdage m.m.

Red.

En 100 års dag ...

Den 4. november var det 100 år siden *Poul Nørlund* 1888-1951 (S 1906) blev født. Nørlund var historiker og middelalderarkæolog; det var ham, der fandt de gamle nordbo-bygder på Grønland og senere gravede Trelleborg ud. Han blev i 1938 direktør for Nationalmuseet, hvor han afløste *M. Mackeprang* (S 1888) og ved sin død blev efterfulgt af *Johannes Brøndsted* (S 1909).

Dagen markeredes ved, at familien og nogle af os, der betragter os som elever af Nørlund, deriblandt *Erik Skov* (S 1946) og undertegnede, mødtes ved gravstedet, hvor den nuværende direktør for Nationalmuseet *Olaf Olsen* nedlagde en krans på museets vegne.

Saxtorph (S 1940)

Julefrokosten torsdag d. 1. dec.

hos *Prag*, Amagerboulevard 37, kl. 12,00
Ingen taler, men i stedet den traditionelle bogauktion over Soranske værker til fordel for Soranerbladet, arrangeret af Per Salling.

Ordensdekorationer:

1. Dommer Poul Henrik Raaschou (S 1945), Snekkersten, Ridder af Dannebrog af 1. grad (R. af Dbg.).
2. Provst Niels Carl Lilleør (S 1955), Frørup, Ridder af Dannebrog (R. af Dbg.).
3. Dommer Bror *Jes* Utke Schiøler (S 1958), Roskilde, Ridder af Dannebrog (R. af Dbg.).

Soranske dødfald

ARNE JENSEN (R 29)

11. februar 1912 – 5. juni 1988

TORBEN MADSEN (S 36)

14. august 1915 – september 1988

ARNOLD NIELSEN (R 21)

10. juni 1905 – sommeren 1986

Torben Madsen (S 1934)

19. august 1915 – september 1988

Torben Madsen døde en af de sidste dage i september, under et ferieophold i Blokhus. Torben kom til Sorø i 1927 i 1. mellem og var således på det første hold på Vænget.

Han var soraner med liv og sjæl og nærede hele livet en dyb kærlighed til Sorø, hvor han i de sidste år havde planer om at bosætte sig – en drøm han ikke nåede at få opfyldt. Torben var en ener, der kun knyttede sig til få. Jeg havde det held at være en af de få, og vi bevarede i alle årene et venskab, som blev knyttet allerede i august 1931, da jeg – lidt forknytt – stod på toget til Sorø for som ny dreng at begynde i 1. g. At jeg aldrig mere skal møde Torben med hans glade smil og hans muntre bemærkninger bl.a. om livet i Måløv, hvor jeg var en hyppig gæst, kan jeg endnu ikke fatte og det vil vare længe, før jeg kommer over savnet.

Flemming Valeur-Nissen (S 1934)

Runde fødselsdage i december 1988

2. O. værkfører Erik Faarup (f. 08, S 26) Borgm. Fischers Vej 2.8., 2500 Valby
3. Torben Lisborg (f. 28, S 48) Marsk Stigs Vej 155, 4220 Korsør
4. Civ.ing. Hans Jensen (f. 28, S 48) Blomstermarken 3, Bloustrød pr. 3450 Allerød
5. Ing. Uwe Feddersen (f. 38, S 57) Ravnevej 14, 2970 Hørsholm
5. Dir. Jørn Strand (f. 28, S 49) Sirgræsvej 17, 2770 Kastrup
6. Kons. Finn Nielsen (f. 38, R 55) Andekæret 131, 5300 Kerteminde
8. O. læge Lasse Strand (f. 38, '56) Pilevej 48, 9575 Terndrup
9. Salgschef Mogens Kongsted (f. 08, R 26) Skranten 4, 2820 Gentofte

10. Lektor Jens Maigaard (f. 38, '57) Al-légade 23, 2000 Fr.berg
10. Fru Lise Schmidt (f. 18, S 36) Strandhøjsvej 35, 2920 Ch.lund
11. O. læge Ole Jordan (f. 18, S 36) Carl Blochs Vej 14, 9000 Aalborg
13. Afd. bibl. Inge Hansen (f. 38, S 57) Bredland 17, 2850 Nærum
13. Sparekassedir. Herluf Krog-Meyer (f. 1893, R 09) Esperance Allé 1, 2920 Ch. lund
17. Arkitekt Paul Handlos Andersen (f. 38, S 58) P.O. Box 265, 2077 Hornsby, N.S.W., Australien
17. Maskinsnedker Kaj Olsen (f. 13, R 30) Møllevænget 33, 4180 Sorø
19. Cand. scient. Henrik Andersen (f. 38, S 58) Skovholmvej 6, Osager pr. 4320 Lejre
20. Repr. Jørgen Hansen (f. 38, S 58) Rytterhegnet 2, 3450 Allerød
21. Ing. Torben Hallager (f. 28, S 48) Hyldekrogen 8, 2970 Hørsholm
24. Gross. Einer Lisborg (f. 1893, S 12) Herthalund, Parkvej 47, 4200 Slagelse
26. Styrmand Hans Jørgen Jensen (f. 28, R 46) Skipperskolen, St. Clemens Vej 14, 9990 Skagen
26. Cand.pharm. Niels Ulrik Møller (f. 18, R 35) Mylius Erichsens Vej 88, 9210 Aalborg SØ
29. Provisor Inger Margrethe Strarup (f. 18, S 36) Alleen 11a, 4180 Sorø
30. Lektor Per Hjortgaard Christensen (f. 38, lærer) Søskovvej 12, 4180 Sorø
30. Læge Hans Løgstrup (f. 28, S 47) Rudbæksbanke 5, 5594 Strib
30. Dir. Uffe Larsen (f. 38, M 55) Cage Ave. 1145 W, Los Angeles, Californien USA

MEDEMSKONTINGENTET

er af generalforsamlingen fastsat til kr. 90,- i 1988. For medlemmer fra og med årgang 1981 samt for medlemmer, der er fyldt 67 år, dog kun kr. 55,-.

Medlemmer, som aftjener deres værnepligt, er kontingentfri et år, når meddelelse herom gives til:

Soransk Samfunds kasserer:

Direktør Finn Harlang
Dronningens Tværgade 30
1302 København K.
Telefon 01 13 86 66
Postgiro 4 00 17 10

Kontingent m.v.

SOR-data
Soransk Samfund
Dr. Tværgade 30
1302 København K.
Kontingent:
giro 3 27 13 07

OBS – Årgang 87 er kontingentfri.

Adresseændring skal i Skandinavien ske til det lokale postkontor (udenfor Skandinavien direkte til kassereren).

OBS – BETALING

Til de medlemmer, der er bosat i Danmark, på Færøerne, i Norge, Finland, Sverige og i Island fremsendes fortrykte girokort. Udlandssoranere bedes **indbetale kontingent i check, trukket på en dansk bank**, da Samfundet ellers må betale **30,00 kr.** for at veksle en udenlandsk check. Denne indbetaling må gerne komme kassereren i hænde u/ yderligere opfordring, hvorved Samfundet sparer tid og penge til opkrævning.

Henvendelse vedrørende SORANSK SAMFUND

stiles til:
Formanden, borgmester Ib Juul
Herlev Rådhus, Bygaden 90
2730 Herlev
Telefon 02 92 06 33

SORANERBLADET: Redaktion

Svend Ranvig
Kongebrovej 28
4180 Sorø
03 63 08 57 (bedst 18-19)

SORANERBLADET: Administration

Direktør Finn Harlang
Dronningens Tværgade 30, 1302 Kbh. K.
01 13 86 66

Sorø Bogtrykkeri APS
Alleen 9, 4180 Sorø
03 63 05 75

ISSN 0903-1340

Holbergs fødselsdag d. 3. dec.

Vi mødes foran Det Kgl. Teater kl. 10 til kransenedlæggelse og efterfølgende kaffe.

Adresseringer og re-
klamationer rettes i Skan-
dinavien til det lokale
postkontor.

J RØDGAARD HANSEN

KYSTVEJEN 34
4400 KALUNDBORG

Indhent tilbud på

Person-, Last-, Varevogne

MERCEDES-BENZ

4300 HOLBÆK

Hovedvej 4

(03) *4341 22

4400 KALUNDBORG

Slagelsevej 162

(03) *51 11 66

4500 NYKØBING Sj.

Autogården

(03)* 41 11 22

– *Stedet vi mødes*

HOTEL POSTGÅRDEN

Leslie Christensen

Telf. 03 63 22 22

Sorø Akademis
Skovdistrikt

Telf. (03) 63 01 25

gælder det **SPHAGNUM** så tal med

Pindstrup Mosebrug ^A/_s

Pindstrup

8580 Ryomgård

Telefon (06) 39 61 00

**SAAB
DACIA**

Salg - Service

Aut., -forhandler
NIELS THIELE

Automobiler
STENLØSE

Tlf (02) 17 00 72